



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

Basına yansıyan değerlendirmeler ve saha verileri, Türkiye'de tarım sektörünün giderek derinleşen bir krizle karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır. Kuraklık, artan girdi maliyetleri ve geciken destek ödemeleri, üreticinin üretim kapasitesini zayıflatmakta, tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilirliğini ciddi biçimde tehdit etmektedir. 2022 yılından itibaren etkisini artıran kuraklık, 2025 yılında zirve noktasına ulaşmış ve çok sayıda ilde üretim kayıplarına yol açmıştır. 2026 yılında artan yağışlar kısmi bir rahatlama sağlasa da düzensiz ve aşırı yağışlar bu kez bazı ürünlerde zarar ve verim kaybı yaratmıştır.

Çiftçilerin bankalara, Tarım Kredi Kooperatiflerine ve piyasa aktörlerine olan toplam borcunun 1 trilyon 300 milyar lirayı aşması, üretimin borçla sürdürüldüğünü açıkça göstermektedir. Girdi maliyetlerinde kısa süre içinde yüzde 40 ila 50'ye varan artışlar yaşanmış, gübre, mazot ve tarım ilaçlarındaki fiyat artışları üreticinin maliyetlerini katlamıştır. Buna karşılık destek ödemelerinin üretim döneminden çok sonra yapılması, yüksek enflasyon karşısında bu desteklerin reel değerini ortadan kaldırmaktadır. 2006 yılında yürürlüğe giren düzenlemeye göre tarımsal desteklerin milli gelirin en az yüzde 1'i oranında olması gerekirken, mevcut uygulamada bu oranın oldukça altında kaldığı görülmektedir. Bu durum, tarım sektörünün yapısal olarak zayıflatıldığı yönündeki değerlendirmeleri güçlendirmektedir.

Diyarbakır özelinde ise tarımsal kriz daha ağır hissedilmektedir. Bölge ekonomisinin temel dayanaklarından biri olan kuru tarım, kuraklık nedeniyle ciddi verim kaybına uğramıştır. Buğday, arpa ve mercimek üretiminde hem rekolte hem kalite düşüşü yaşanmıştır. Sulama imkanlarının sınırlı olması ve yeraltı su seviyelerinin düşmesi, üreticiyi büyük ölçüde yağışa bağımlı hale getirmiştir. 2025 yılında yaşanan kuraklık bu bağımlılığı krize dönüştürmüştür. 2026 yılında ise aşırı ve düzensiz yağışlar özellikle bakliyat üretiminde yeni zararlar doğurmuştur. Ayrıca mazot fiyatlarının 70-80 TL bandına çıkması ve enerji maliyetlerinin artması, sulama yapan üreticiler açısından maliyetleri daha da yükseltmiştir. Gübre ve ilaç fiyatlarındaki artışlar küçük ve orta ölçekli çiftçiyi üretimden çekilme noktasına getirmektedir. Bölgede üretimin büyük ölçüde borçla sürdürüldüğü, destek ödemelerinin gecikmesi nedeniyle çiftçinin borç-faiz sarmalına sürüklendiği görülmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Türkiye genelinde çiftçilerin bankalara, Tarım Kredi Kooperatiflerine ve piyasa aktörlerine olan toplam borcu güncel olarak ne kadardır? Bu borcun illere göre dağılımı nedir?

- 2- Çiftçilerin borçlarının faizsiz olarak yeniden yapılandırılmasına yönelik Bakanlığınızın bir çalışması bulunmakta mıdır?
- 3- Tarımsal destek ödemelerinin üretim dönemine uygun şekilde ve zamanında yapılmamasının gerekçesi nedir?
- 4- 2006 yılında yürürlüğe giren ve tarımsal desteklerin milli gelirin en az yüzde 1'i oranında verilmesini öngören düzenlemenin uygulanmamasının nedeni nedir?
- 5- 2025 yılında yaşanan kuraklık nedeniyle zarar gören çiftçilere yönelik hangi telafi edici destek mekanizmaları uygulanmıştır?
- 6- Girdi maliyetlerindeki artışların üretici üzerindeki etkisini azaltmak amacıyla gübre, mazot ve tarım ilaçlarına yönelik yeni bir destek veya sübvansiyon planı hazırlanmakta mıdır?
- 7- Aşırı yağışların özellikle bakliyat üretimi üzerindeki zararlarına ilişkin Bakanlığınızın tespitleri nelerdir? Bu zararların karşılanmasına yönelik bir destek programı var mıdır?
- 8- Diyarbakır başta olmak üzere kuraklık ve maliyet artışlarından en fazla etkilenen bölgeler için özel bir tarımsal destek programı hazırlanması planlanmakta mıdır?